

**ESPURNES
BARROQUES**

MÚSICA I
EXPERIÈNCIES
AL TERRITORI
BARROC

MIGUEL BONAL
Del silenci a l'emoció

Diumenge 27 de setembre de 2020, 11:30h.

Església i claustre
SANT LLORENÇ DE MORUNYS (SOLSONÈS)

PROGRAMA

I

Diego Ortiz (1510-1570)

Tratado de Glosas

Recercada segona

Tobias Hume (1569-1645)

Captain Humes Pavan-Loves Farewell

II

Karl Friedrich Abel (1723-1787)

Manuscrit Drexel 5871

Allegro Arpegiat

Marin Marais (1656-1728)

Folias d'Espagne

III

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Suite n. 2

Prelude-Allemande-Courante-Sarabande-Menuet-Gigue

Georg Philipp Telemann (1681-1767)

Fantasia 3

IV

Karl Friedrich Abel

Manuscrit Drexel 5871

Adagio-Allegro-Minuet

Marin Marais

Les voix humaines

Durada aproximada: 60' sense pausa

NOTES AL PROGRAMA

La capacitat d'emocionar-nos davant la bellesa ve condicionada per les nostres vivències i aptituds, davant la genialitat i creativitat d'un compositor -en les quals queda reflectida la seva realitat pretèrita-, mediatitzades pel comportament de l'interpret davant d'aquestes obres de gran patrimoni històric, en un espai-temps present. Ja en el barroc existia tot un ventall de sensacions i emocions que la música era capaç de reproduir i, en gran mesura, on la viola da gamba té un paper fonamental, ja que serà l'instrument que millor imiti la veu humana. Per tant, ens trobem davant d'un instrument amb una sonoritat que és clarament afí a la naturalesa humana.

Nombrosos teòrics i intèrprets defensaran la seva pràctica, desgravada greument per les pretensions del violoncel i la família del violí en general. Per exemple, Marin Mersenne en el seu *Harmonía Universell* (1637) afirma que la viola imita la veu en totes les seves modulacions ja que l'arc té un traç gairebé tan llarg com l'hàlit normal d'una veu, i la mà del màstil reproduceix bells trinats i carícies, representant el port i l'encant. Un altre cas és el d'Hubert le Blanc que publica el 1710 el seu tractat: *Defensa del baix de la viola contra les intencions del violí i les pretensions del violoncel*.

El programa d'avui pretén representar la situació de la viola da gamba durant el Barroc. Estructurat en quatre blocs que contraposen diferents estils (I, II i IV): espanyol-anglès i alemany-francès, i organitzats per afinitats tonals. Encara que bé és cert que a Espanya la viola no va destacar, sí que es van produir grans avenços organològics durant els segles XIV i XV que van ser producte d'una gran tradició de violeria (luthieria) i que era concebut com un ofici normal. Un exemple d'això és el canvi de la forma de la caixa musical de l'instrument, modificant els cercles que conformen la cintura -anteriorment en "forma ovalada" o "forma de vuit" -, que passa a ser en "forma de c". Un gran avanç que permetia un traç de l'arc major i més precís, podent ferir la corda amb major contacte gràcies també a una major amplitud en la curvatura del pont. Un desenvolupament de gran projecció, com és visible a la majoria d'instruments d'avui dia.

I

Diego Ortiz, situat entre Toledo i Nàpols, és un dels primers compositors per a aquest instrument. La "Recercada segunda sobre los tenores italianos", *Tractat de Glosses* (1553), és una melodia desenvolupada sobre un baix obstinat -pràctica molt comú a l'època-, amb la seqüència harmònica: I-IV-IV-I-VII-IV-I. Seguidament, escoltarem un parell de peces del compositor, cantant i violagambista Tobias Hume, que desenvolupa la tècnica *Lyraviol*, la qual consistia en la realització harmònica i melòdica de diferents acords, sostenint les diferents capes sonores com si d'un llaüt es tractés. El llaüt i la viola da gamba van ser dos instruments de gran importància a l'Anglaterra del segle XVII.

II

Un breu *Allegro-Preludi* d'Abel basat en nombrosos acords de manera eloqüent i calmada, donarà pas a les *Folías d'Espagne*, de Marais. A l'igual que la *Recercada* anterior, les follies és una antiga dansa espanyola en la qual es despleguen nombroses variacions a partir d'un baix obstinat basat en la seqüència I-V-I-VII-III-VII-I-V. Marais aconsegueix construir cada variació amb una identitat pròpia, variant la tessitura i la uniformitat de les veus i jugant amb els cops de l'arc de la mà dreta.

III

L'adaptació d'obres musicals per a diferents instruments va ser una pràctica habitual i totalment normalitzada a l'època. En el cas de la Segona Suite per a violoncel de Bach, és completament natural interpretar-la amb una viola da gamba, ja que la tonalitat i la tècnica li són tan idiomàtiques que gairebé sembla que Bach tingués al cap no el violoncel sinó la gamba. D'aquesta manera, d'una suite marcada per influències franceses i italianes, la Fantasia n. 3 de Telemann ens obre les orelles a una peça d'estil fantasiós immersa en gran mesura per l'estil fantàstic alemany del segle XVIII. Aquestes fantasies són un dels grans descobriments musicals més recents del segle XX i que enriqueixen en gran mesura el gran repertori per a viola de gamba.

IV

Per acabar, escoltarem tres obres en Re Major de tall purament clàssic, escrites per K. F. Abel, que va ser potser l'últim gran violagambista històric abans que l'instrument deixés pas irremeiablement al violoncel. Les escoltarem entrelaçades amb *Les Voix Humaines* (Les veus humanes) de Marin Marais, una obra caracteritzada pel *lentement* i *cantabile* del més pur estil francès, composta pel qual -tant per mèrit propi com per les interpretacions de Jordi Savall a *Tous els matins du monde*- sigui probablement el compositor més conegut d'un instrument capaç d'emular com cap altre la veu humana.

Miguel Bonal

BIOGRAFIA

Miguel Bonal Asensio, viola da gamba

Natural de Saragossa, començà els seus estudis musicals amb el piano ja de molt petit, i més tard, als 7 anys, va accedir al Conservatori Professional de Música de Saragossa per tal d'iniciar els estudis de viola da gamba amb Fernando Marín.

Actualment realitza els seus estudis superiors de viola da gamba i violoncel barroc amb el professor Emmanuel Balssa a l'Escola Superior de Música de Catalunya (ESMUC) de Barcelona.

També ha assistit a nombrosos cursos d'especialització, com el curs de *Música Antica* a Romano Canavese (Itàlia) amb Noelia Reverte, *Early Music Days* (Holanda) amb Wieland Kuijken i *Early Music Summer School* (República Txeca) amb Alan Davis i Edita Keglerová.

Ha realitzat una gran quantitat de concerts a Espanya. Cal destacar la seva participació en el XXè Festival de Música Antiga de Tiana, a la Sala Sant Jordi del Palau de la Generalitat i al Parlament de Catalunya, així com també a la seva ciutat natal, on va tocar a l'entrega dels Premis Peón, l'any 2014. Va estar becat pel curs "Joven Música Antigua" celebrat a Guadalaviar (Terol) i per la 9ª *Académie Européene de Musique Ancienne*, celebrat a Vannes, França.

Col·laboradors i patrocinadors

Amb el suport de

Amb la col·laboració de

Amb l'ajut de:

Jordi Vilar Materials Bioconstructius · Constructora de Solsona · Sertic Knauf · Excavacions Cots Codina · Oficina de Turisme del Miracle Alapont SA · Gestoria Mas · Tèxtils Aiguadora SA · Piano Bages Òptica Jané · Gràfiques Muval · Oli Migjorn · Celler del Santuari del Miracle · Celler Grau i Grau · Celler Collbaix - El Molí · Urpina Celler Mas Sant Iscle · Celler Comalats · Formatgeria Veciana · Biolord Fundació Casa Dalmases · Xocolates Oro Vivo · Forn de pa Camps Cafès Gener - November Tea · Porc de Palou · La cuina del Ganxet Associació Riubrogent · Associació d'Amics del Poble de Vergós Guerrejat Centre Excursionista de Cardona · Fundació AMPANS